

כי שרית עם אלהים ואנשים

בפרשת השבוע ניתן לנו השם ישראל. כך בדברי המלאך ליעקב המבקש להישלח בתום מאבקם הלילי: "ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל".¹

מפרש העמק דבר: "כי שרית עם אנשים, היינו עם כל אנשים ומלכויות אפילו המה פראים בהליכתם, ותוכל לכולם".

ורש"ר הירש על הפסוק מבאר: "בשעה ש"יעקב" עומד בניצחון מול התקפות השנאה של אויב חגור ברב כח, הצלחתו זו מורה על קיומו של כוח רוחני הגובר על כל גדולה ועצמה חומרית; נצחונו של "יעקב" מורה על מציאותו של האל הכל יכול, המתגלה בקיומו המתמיד של החלש בחיצוניותו; השם יעקב מורה באמת על "ישראל":

ובמדרש בראשית רבה (ע"ג): "נתגוששת עם העליונים ויכולת להם, ועם התחתונים ויכולת להם. עליונים זה המלאך ... תחתונים זה עשו ואלופיו". ומוסיף שם המדרש: "כי שרית עם אלהים – אתה הוא שאיקונין שלך חקוקה למעלה".

ואנו נוסיף מעט מים חיים ונציע שהשם ישראל מסמל את ההתמודדות האינסופית של עם ישראל הן כנגד אומות העולם ("התחתונים") והן כביכול כלפי שמיא ("העליונים"), היינו כנגד חוקי ההיסטוריה והטבע שחורצים גורלות של עמים ולאומים שעולים ויורדים בסולם קורות העיתים. ואתה יעקב-ישראל, נצמד אל "הארץ אשר אתה שוכב עליה", אבל דמותך נצבת חקוקה למעלה ומשקיפה על העולם.

שבת שלום
מחלקי המים

¹ וחזרת קריאת השם ישראל מפי הקב"ה בעצמו בהמשך הפרשה בעת שיעקב מקיים את נדרו בבית אל, בראשית לה י: "ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל". אבל שם בלי מתן הסבר לשינוי השם ולמהות "ישראל" כמי ששר או ישר עם אל. ודווקא בברכת המלאך שיעקב כביכול כפה עליו להקדים, מצויה סיבת השם "ישראל" ומהותו. ראו גם האזכור בהושע פרק יב: "בבטן יעקב את אחיו ובאונן שרה את אלהים: וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו בית אל ומצאנו וישם ידבר עמנו". נראה שבעצם מתן השם "ישראל", כבר שר או השתרר יעקב עם האל.